

розмежування стихійної та цілеспрямованої (правове виховання) правової соціалізації.

Список використаної літератури:

1. Філософія правового виховання : навч. посіб. / [А.П. Гетьман, О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань та ін.] ; за ред. А.П. Гетьмана, О.Г. Данильяна. — Х. : Право, 2012. — 248 с.
2. Крестовська Н.М. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести : підручник / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва. — К. : Юрінком Інтер, 2015. — 584 с.
3. Соціологія права : навч. посіб. / [В.Д. Воднік, Ю.І. Золотарьова, Г.П. Клімова та ін.] ; за ред. Н.П. Осипової. — Х. : Право, 2007. — 232 с.
4. Максимов С.І. Правове виховання в сучасних дослідженнях: проблеми і перспективи / С. І. Максимов // Проблеми законності : Акад. зб. наук. праць / [відп. ред. В. Я. Тацій]. — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2009. — Вип. 103. — С. 228–233.
5. Оборотов Ю.Н. Теория государства и права (прагматический курс) / Ю. Н. Оборотов. — О. : Юрид. л-ра, 2004. — 184 с.
6. Баранов П. П. Правовая психология курсантов вузов МВД России : монография / П.П. Баранов, Л.В. Мещерякова. — Ростов-на/Д. : РЮИ МВД России, 2001. — 168 с.

БОГУЦЬКИЙ ПАВЛО ПЕТРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат юридичних наук, доцент

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СИСТЕМНОЇ ЦІЛІСНОСТІ

Національна безпека у своєму онтологічному значенні характеризує певне уявлення про умови існування людини та суспільства і, водночас, постає осмисленням діяльності, яка спрямована на забезпечення сталого існування особистості, суспільства. Онтологічний дуалізм, який проявляється у взаємозалежності безпеки людини і безпеки суспільства, спостерігається як на емпіричному, так і на онтологічному рівнях, а тому вимагає відповідної концептуальної побудови її правового змісту. Проте на перетині національної безпеки і права виявляється, що національна безпека втрачає будь-який смисл без участі держави. Саме державні інститути є активними рушійними чинниками національної безпеки, через державні інститути і реалізацію ними функцій національна безпека набуває тих ознак, які наближують до розуміння її

сутнісного значення. Водночас, право залишає за собою певний змістовний і сутнісний простір існування національної безпеки, затверджуючи її цивілізаційні характеристики. Отже, концептуальне бачення права національної безпеки полягає не лише у пошуках його онтологічного значення серед емпіричних вихідних безпекового стану, але й у сутнісному сприйнятті взаємозв'язку права і держави, що є вкрай важливим. Відтак, право національної безпеки у своїх змістовній та сутнісній основах постає як певна цілісна спільність. Важливо, що побудова концепції правового змісту національної безпеки та, водночас, набуття національною безпекою певної правової форми відбувається внаслідок складного когнітивного процесу, зосередженого навколо особистості та задоволення її потреб.

Ми виходимо на цілісне розуміння національної безпеки виключно з позицій особистісного бачення безпекового стану індивідуальними, колективними суб'єктами суспільства. Зазначимо, що національна безпека є предметом уваги громадянського суспільства, без формування громадянського суспільства та його інститутів висновки про реальний стан національної безпеки, про можливість досягнення такого стану є передчасними, як передчасними у такому випадку є будь-які ідеї стосовно права національної безпеки.

Питання національної безпеки поза громадянським суспільством вирішуються державою, як найбільш потужним у правових комунікаціях соціальним актором. Держава монополізує багато у чому вирішення питань національної безпеки. Наслідком такої монополізації можуть бути реальні факти ігнорування потреб особистості стосовно безпекових умов існування, що формує в кінцевому результаті соціальний конфлікт, вирішення якого стає можливим виключно у спосіб протистояння, результати якого не можуть бути прогнозованими. Попередити конфлікт, або ж вирішити його у фазі розвитку має здатність лише право, нормативи і цінності якого мають універсальне значення як для особистості, так і для суспільства і держави. У цьому, власне, вбачається призначення права національної безпеки. Загроза виникнення певного соціального вакууму, дефіциту права у вирішенні проблеми національної безпеки існує постійно. Такий дефіцит може бути подоланим за рахунок наближення права і держави, за рахунок визначення правового змісту діяльності держави в усіх без винятку напрямках, які ведуть до забезпечення національної безпеки. За таких обставин формування концепції права національної безпеки і правової цілісності національної безпеки набуває неабиякого значення.

Напрями забезпечення національної безпеки мають ознаки багатовекторності, що пов'язується, насамперед, з різноманітністю життєвих потребних характеристик особистості. Взагалі, значення суб'єкта права національної безпеки займає центральне місце у формуванні концепції цього правового утворення як певної системної цілісності.

Концептуалізація права національної безпеки як цілісності виявляє емпіричні дані, які є вихідними, про безпековий стан, а також про діяльність, що спрямована на досягнення такого безпекового стану. Процес онтологічного осмислення емпіричних даних повністю залежить від свідомого ставлення людини та її участі у подальшому формуванні, реалізації нормативно-ціннісних установок щодо національної безпеки. Без усвідомлення людиною численних обставин, які становлять причини, умови, зміст соціального стану безпеки власного існування будь-які ідеї, а тим більше дії, стосовно нормативно-ціннісного обґрунтування національної безпеки, яким і є право національної безпеки, втрачають онтологічний сенс і практичне значення. Національна безпека, як об'єкт нормативно-ціннісного впливу права, безумовно є цілісним і підтверджує правило про необхідність формування не лише загального безпекового стану, але й у кожній безвинятку сфері людського існування.

Важливим у побудові концепції права національної безпеки як цілісності необхідно розглядати розуміння права та його системних ознак. Онтологічне значення правової цілісності національної безпеки демонструє певну закономірність. Річ у тому, що право не лише задає нормативність, загальнообов'язковість соціальних вимог та положень, які стосуються національної безпеки. Право продукує активну силу захисту загальносоціальних інтересів, які виступають у парадигмальному контексті національної безпеки як національні інтереси. Ось у такому поєднанні права і національної безпеки на відносному сприйнятті онтологічних характеристик концепції права національної безпеки відкриваються нові можливості пізнання правової форми існування національної безпеки. Нормативність права і аксіологічна основа права стають незамінними у формуванні соціальної конструкції національної безпеки, яка рефлектується свідомістю, і водночас стає результатом практичної діяльності соціальних суб'єктів, де найбільш відчутною попри практику конкретних індивідів є роль державних інститутів. Конструкт права національної безпеки як цілісності отримує таким чином свою ціннісну основу і завершеність нормативної форми. Аксіологічна основа національної безпеки містить чималу кількість найважливіших для суспільства і людини цінностей та інтересів, досягнення яких виводить соціальне існування на рівень, доступний для задоволення власних потреб, обумовлених необхідністю сталого розвитку. У такому розумінні аксіологія національної безпеки виглядає багатогранною, переходить від однієї якості існування людини і суспільства до іншої, поєднує цінності духовного і матеріального походження, розкривається у напрямі від індивідуальних характеристик до загальних, демонструючи присутність у центрі аксіологічного буття людини та її потреб, де право стає незамінним у визначенні форми та змісту задоволення потреб як людини, так і суспільства в цілому у безпековому існуванні. Ціннісна картина буття є достатньо мінливою, має

свої особливі характеристики в залежності від часу і місця, від стану соціального середовища, від умов, які склалися упродовж історичного періоду у конкретному суспільстві, і, які визначають життя людини. Водночас ціннісна картина суспільного існування демонструє певні сталі показники, які залишаються незмінними і, які через це відносять до фундаментальних цінностей. Серед таких цінностей, насамперед, виявляється цінність життя, утворення такого природного середовища існування людини, де показники рівня життя не є залежними від її діяльності, або ж людська діяльність перестає утворювати перешкоди для безпечного і успішного існування як конкретної людини, так і цілих людських поколінь. Право по-своєму реагує на задоволення ціннісних безпекових установок людини, таке реагування не зводиться виключно до формування нормативних вимог, а дозволяє нормативні приписи адаптувати до ціннісних запитів індивіда, соціальних груп і суспільства у цілому. Відтак, право національної безпеки необхідно розглядати як міжгалузеву системну цілісність норм права, тобто публічно визначених, легітимізованих, ціннісно обґрунтованих правил поведінки, які визначають досягнення і збереження безпечних умов існування людини, суспільства та держави.

КОРМИЧ АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

Національний університет “Одеська юридична академія”,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат історичних наук, доцент

БЕЗПЕКОВА ДЕТЕРМІНАНТА СУВЕРЕНІТЕТУ ДЕРЖАВИ

Суверенітет, територіальна цілісність, недоторканість кордонів, невтручання у внутрішні справи — всі ці параметри характеризують сучасну демократичну державу, її статус в системі міжнародних відносин. І провідне значення для реалізації цих принципів існування та функціонування держави має категорія безпеки. В рамках цього поняття дається оцінка нормальних умов життєдіяльності суспільства та ефективності виконання державою своїх функцій. А утвердження суверенітету виступає реакцією на існуючі зовнішні та внутрішні виклики, передусім, загрози безпеці. Тобто, можна прослідити нерозривний зв'язок між категоріями суверенітет та безпека.

Саме суверенітет визначає місце та роль держави як суб'єкта світової політики, виступає підставою для контролю над власною територією та для адекватної відповіді в разі загроз безпеці держави. Суверенітет є необхідною умовою також для внутрішньої стабільності,